

اثربخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار

The Effectiveness of Skills Training Based on Dialectical Behavior Therapy on Social Problem Solving and Attitude towards Delinquency of Delinquent Teenagers

Dr. Seyedeh Olia Emadian*

Assistant Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

emadian@iausari.ac.ir

Fatemeh Ojarastaghi

Master's degree, Department of Clinical Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

Dr. Bahram Mirzaian

Assistant Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

دکتر سیده علیا عمادیان (نوبسنده مسئول)

استادیار، گروه روانشناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

فاطمه اجارستاقی

کارشناس ارشد، گروه روانشناسی بالینی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

دکتر بهرام میرزايان

استادیار، گروه روانشناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

Abstract

This study aimed to determine the effectiveness of skill training based on dialectical behavior therapy on social problem solving and attitudes towards delinquency of juvenile delinquents in Sari Correctional Center. The research method was a quasi-experimental design with a pre-test-post-test design and a control group. The statistical population included all juvenile delinquent boys residing in Sari Correctional Center in 2023, from which 30 were selected by purposive sampling and then randomly assigned to experimental and control groups of 15 people. The experimental group underwent twelve 60-minute sessions of skill training based on dialectical behavior therapy. The research instruments were the Social Problem Solving Questionnaire (SPSI, D'zurilla et al., 2002) and the Attitudes Towards Delinquent Behaviors Questionnaire (ADB, Fazli, 2010). The research data were analyzed using a multivariate analysis of the covariance test. The findings showed that by controlling for the pretest effect, there was a significant difference at the 0.01 level between the mean posttest scores of social problem-solving and attitudes toward delinquency in the experimental and control groups. The results of the study indicated that skill training based on dialectical behavior therapy is an appropriate approach for increasing social problem-solving and improving attitudes toward delinquency in juvenile delinquents in correctional facilities.

Keywords: Social Problem Solving, Attitude Towards Delinquency, Dialectical Behavior Therapy.

ویرایش نهایی: دی ۱۴۰۳

پذیرش: آذر ۱۴۰۳

دریافت: آبان ۱۴۰۳

نوع مقاله: کاربردی

واژه‌های کلیدی: حل مساله اجتماعی، نگرش به بزهکاری، رفتار درمانی دیالکتیک.

پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار کانون اصلاح و تربیت شهر ساری انجام شد. روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون- پس آزمون و گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل تمامی نوجوانان پسر بزهکار مقیم کانون اصلاح و تربیت شهر ساری در سال ۱۴۰۲ بودند که از بین آنها ۳۰ نفر با روش نمونه گیری هدفمند انتخاب و سپس به صورت تصادفی در گروههای ۶۰ دقیقه‌ای تحت و گواه جایگزین شدند. گروه آزمایش دوازده جلسه ۶۰ دقیقه‌ای تحت مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک قرار گرفتند. ابزارهای پژوهش پرسشنامه حل مساله اجتماعی (SPSI)، دیزوریلا و همکاران، (ADB) و پرسشنامه نگرش به رفتارهای بزهکارانه (Fazli, 2010) بود. داده‌های پژوهش با آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که با کنترل اثر پیش آزمون بین میانگین پس آزمون حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری در دو گروه آزمایش و گواه تفاوت معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود داشت. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک یک رویکرد مناسب برای افزایش حل مساله اجتماعی و بهبود نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار کانون اصلاح و تربیت است.

مقدمه

در نوجوانی بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها همانند بزرگسالان است، اما باید متذکر شد که هنوز تصمیم نوجوانان ناپایدار است و در برخی موارد ممکن است به رفتارهای ناکارآمد و حتی خطرناک منتهی شود (جونز^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). در این دوران تغییرات در سیستم عصبی-هورمونی، زیربنای تغییرات در بهزیستی عاطفی و اجتماعی است و آسیب‌هایی نوجوانان را تهدید می‌کند که از آن جمله می‌توان به مشکلات رفتاری همچون بزهکاری اشاره کرد (مرادی کلارده و بشربور، ۱۴۰۱). رفتار انحرافی نوجوانانی که هنوز به سن قانونی نرسیده‌اند، بزهکاری نامیده می‌شود و به نوجوانی که مرتكب این رفتارها شود، بزهکار می‌گویند (یو، ۲۰۲۲). نوجوانان بزهکار، فرسته‌های جبران ناپذیری را از حیث تحصیل و اشتغال از دست می‌دهند که این امر به سهم خود آثار و عواقب ناخوشایندی را برای زندگی آتی آنان به دنبال دارد (والاس، ۲۰۲۳). پدیده بزهکاری نوجوانان هزینه‌های کلان و گزافی را بر جامعه تحمیل می‌کند، جامعه را از داشتن نیروی انسانی کارآمد، متخصص و معهده محروم می‌سازد، امنیت جامعه را به مخاطره می‌اندازد و بالاخره مشروعیت نظام سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور را زیر سؤال می‌برد (کردی حاجی‌آبادی و همکاران، ۱۴۰۱). بنابراین، بزهکاری نوجوانان یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی است که جامعه را به طور جدی تهدید می‌کند. هریک از موارد مذکور انگیزه‌ای برای اهتمام به مساله گرایش نسل جوان به بزهکاری شده و ضرورت بررسی علمی آن را دوچندان ساخته است.

نوجوان بزهکار هنگامی که با موانعی بر سر راه اهدافش مواجه می‌شود، برای یافتن راه حل گاهی اوقات با تصمیمات و عملکرد نامناسب واکنش نشان می‌دهد (موری^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). حل مساله اجتماعی به عنوان یک بازدارنده در مقابل اثرات منفی شرایط نامطلوب زندگی، باعث افزایش عملکرد روانشناختی و سلامت می‌شود (پورقربان و همکاران، ۱۴۰۰). حل مساله اجتماعی نوعی سازه شناختی رفتاری است که در طی آن یک فرد یا گروه تلاش می‌کند راه حل موثری برای مشکلات زندگی روزمره رائمه دهند. مساله زمانی به وجود می‌آید که فرد هدف دارد اما فاقد راه و روش دسترسی به آن است (وانگ^۳ و همکاران، ۲۰۲۳). یادگیری حل مساله زمینه تصحیح تعامل‌ها و روابط با همسالان را فراهم می‌آورد و عزت‌نفس آنها را افزایش می‌دهد، به طور خاص موقعیت‌های حل مساله اجتماعی معمولاً مهارت‌های اجتماعی پیچیده‌ای مانند درک اجتماعی پیچیده و تصمیم‌گیری سریع و خودبه خودی و انعطاف‌پذیری استراتژیک در مبارلات اجتماعی را می‌طلبد (مرکان و بیوسال، ۲۰۲۳). حل مساله اجتماعی در موقعیت‌های بحرانی می‌تواند باعث بهبودی عملکرد افراد گردد، زیرا فرد قادر است ارزیابی درستی از موقعیت‌های بحرانی کند و به عنوان شاخصی از کارآمدی فردی می‌تواند نشان دهنده کیفیت زندگی در تعاملات بین‌فردی باشد (چنگ^۴ و همکاران، ۲۰۲۰).

از آنجایی که رفتارهای بزهکاری در دوران نوجوانی احتمال رفتار مجرمانه را در بزرگسالی افزایش می‌دهد، به نظر می‌رسد که تلاش برای ایجاد بسترهاي در جهت تغییر نگرش نوجوانان و کاهش تمایل آنان نسبت به بزهکاری، تضمین کننده آینده سلامت یک جامعه است (لک و همکاران، ۱۳۹۸). نگرش مانند هر مفهوم دیگری دارای تعاریف متعددی است. در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت، نگرش یک مفهوم چند بعدی شامل عناصر شناختی، عاطفی و رفتاری است که نحوه رفتار افراد را تعیین می‌کند (سزوکو، ۲۰۲۳). در ایران بزهکاری در جامعه دامن‌گیر گروه سنی نوجوانان و جوانان می‌شود. پژوهشگران معتقدند سن اوج بزهکاری، ۱۷ سالگی است (قربانی و یازلو، ۱۴۰۰). اعمالی مثل غیبت از مدرسه، دروغگویی‌های مکرر، فرار از خانه، ولگردی، گدایی، ایجاد حریق، تخریب، رانندگی بدون گواهینامه، سرق، حمل مواد مخدر، زیر پا گذاشتن حقوق دیگران، انحرافات جنسی و ... در زمرة اعمال بزهکارانه رایج در بین جوانان است (چوی^۵ و همکاران، ۲۰۲۲). تحقیق درمورد پدیده بزهکاری نوجوانان برای علت‌یابی جرائم و خطاهای بسیار راهگشا می‌باشد تا این طریق بتوان کمبودها و نارسایی‌ها را دریافت و در صدد رفع این مشکلات اقدام نمود (فایضی و همکاران، ۱۴۰۰).

¹ Jones

² Yoo

³ Wallace

⁴ Murray

⁵ Wang

⁶ Merican

⁷ Chang

⁸ Szoko

⁹ Choi

بزهکاران جزء افراد خاص هر جامعه قرار می‌گیرند و به دلیل داشتن شرایط خاص آن‌ها، می‌توان بزهکاران را جز افراد استثنایی جامعه تلقی کرد که نیاز به مداخلاتی دارند که بتوان به آنها کمک کرد که بتوانند در جامعه زندگی کنند (خان‌محمدی، ۱۳۹۹). از جمله بسترهای مناسب جهت تغییر نگرش نوجوانان نسبت به بزهکاری رفتار درمانی دیالکتیک است. رفتار درمانی دیالکتیکی به عنوان یک جهان‌بینی یا دیدگاه فلسفی متخصصان بالینی را در جهت ساختن فرضیه‌های تئوریکی متناسب با مشکلات مراجعان و درمان آنها راهنمایی می‌کند (عرب‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). هدف رفتار درمانی دیالکتیکی، تعادل‌آفرینی بین تغییر و پذیرش است تا مراجعان بتوانند پاسخ‌های هیجانی خود به رویدادها را تنظیم کنند (فلین^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). در این روش بر مهارت آموزی شامل آموزش مهارت‌های اثربخشی می‌فرمایی، ذهن‌آگاهی، تنظیم هیجانی، افزایش تحمل ناکامی، پذیرش و اعتباربخشی هیجان‌ها تأکید شده است (کیم و یو، ۲۰۱۷). رفتار درمانی دیالکتیک مجموعه‌ای از فنون برای ایجاد تغییرات در چگونگی تفکر و رفتار فرد، کاهش تفکرات منفی، تغییر نحوه زندگی و همچنین دستیابی به ثبات رفتاری و هیجانی است (کوهن^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). در راستای اهداف پژوهش، مطالعات نشان‌دهنده اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیک بر ضرب و جرح و حل مساله (عزیزی و همکاران، ۱۴۰۲؛ غفاری چراتی و همکاران، ۲۰۲۰؛ حاجی علی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶؛ فیلیپس، ۲۰۲۱؛ میشاپیل و همکاران، ۲۰۲۰)، کاهش رفتارهای پرخطر (علدیله و همکاران، ۱۳۹۷)، پرخاشگری (صمدی و همکاران، ۱۴۰۲)، بزهکاری (دماؤندیان و همکاران، ۱۴۰۰؛ فلیس‌چاکر و همکاران، ۲۰۲۱؛ دالنیک و همکاران، ۲۰۲۱) بود.

نوجوانان بزهکار در مرحله‌ای از رشد هستند که هنوز امکان تغییر و اصلاح وجود دارد. هدف درمان و اصلاح به جای تمرکز صرف بر تنبیه، رسیدگی به علل زمینه‌ای بزهکاری، ارائه مداخلات و توسعه تغییرات مثبت رفتاری است. با رسیدگی به علل اصلی بزهکاری و ارائه درمان موثر، احتمال ارتکاب مجدد جرم را کاهش می‌یابد. سرمایه‌گذاری در بازپروری نوجوانان بزهکار می‌تواند با کمک به افراد برای ادغام مجدد موفقیت‌آمیز در جامعه، کاهش مشارکت آنها در فعالیت‌های مجرمانه و شکستن چرخه بزهکاری، منجر به ایجاد جوامع ایمن‌تر شود؛ بر این اساس اجرای این برنامه‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به میزان شیوع بالای بزهکاری در نوجوانان و پیامدهای مخرب آن در سلامت فردی و اجتماعی، و نیز خلاصه‌های پژوهشی موجود، این مطالعه با هدف بررسی اثربخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار انجام شد.

روش

روش این پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش تمامی نوجوانان پسر بزهکار مقیم کانون اصلاح و تربیت شهر ساری در سال ۱۴۰۲ بودند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت هدفمند بود. از بین نوجوانان مقیم در کانون اصلاح و تربیت شهر ساری، ۳۰ نفر که با ملاک‌های ورودی پژوهش همخوانی و تمایل به همکاری داشتند، انتخاب و سپس به صورت تصادفی در گروه‌های ۱۵ نفره آزمایش و گواه جایگزین شدند. ملاک انتخاب تعداد افراد نمونه با استفاده از نرم‌افزار جی‌پاور، بر اساس اندازه اثر ۰/۲۵، آلفای ۰/۰۵ و توان ۰/۸۰ در دو گروه، حداقل تعداد نمونه برای دستیابی به توان مورد نظر، ۱۵ نفر در هر گروه جمعاً ۳۰ نفر به دست آمد. ملاک‌های ورود به پژوهش رضایت‌آگاهانه برای شرکت در پژوهش، سنین ۱۵ تا ۱۷ سال، حداقل تحصیلات سیکل، عدم مصرف داروهای روانپزشکی، عدم قرار داشتن تحت درمان‌های روانشناختی و گذشت حداقل ۱ سال از اقامت در کانون اصلاح و تربیت بود و ملاک‌های خروج نیز شامل نداشتن اشتیاق به ادامه جلسات، اتمام دوره محاکومیت و غیبت بیش از دو جلسه بود. مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک در ۱۲ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای، هر هفت‌هه دو جلسه توسط پژوهشگر بر گروه آزمایش اجرا شد و گروه گواه تا پایان پژوهش، هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. پس از پایان مداخله، پرسشنامه‌های پژوهش به عنوان پس‌آزمون مجدد اجرا گردید. این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده دوم، در رشته روانشناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری با کد اخلاقی (IR.IAU.SARI.REC.1402.298) است. ملاحظات اخلاقی پژوهش شامل جلب رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان، حفظ اطلاعات افراد به صورت محترمانه، رعایت رازداری و بیان اهداف پژوهشی برای شرکت‌کنندگان بود. همچنین به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که این آزمون‌ها و نتایج به دست آمده از آنها صرفاً جنبه پژوهشی دارد و مربوط به سازمان خاصی نیست. برای اطمینان‌بخشی بیشتر و

جلب همکاری شرکت‌کنندگان در پاسخگویی صحیح و دقیق به آنها تذکر داده شد که ضرورتی برای نوشتن مشخصاتی مانند نام و نام خانوادگی وجود ندارد و بهترین پاسخ، پاسخی است که گویای وضعیت واقعی آنها باشد. در نهایت، داده‌های پژوهش با تحلیل کوواریانس چندمتغیره و استفاده از نسخه ۲۴ نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار سنجش

پرسشنامه حل مساله اجتماعی (SPSI): این پرسشنامه توسط دیزوریلا^۱ و همکاران (۲۰۰۲) در ۲۵ سؤال و مولفه‌های جهت‌گیری مثبت، حل منطقی مساله، جهت‌گیری منفی، سبک برانگیختگی، و سبک اجتنابی در طیف لیکرت پنج درجه‌ای از صفر تا چهار طراحی شده است. روایی ملکی این پرسشنامه راهبردهای حل مساله کسیدی و لانگ $0/53$ به دست آمده و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ $.79$ گزارش گردیده است (دیزوریلا و همکاران، ۲۰۰۲). همچنین در پژوهش محمدزاده و همکاران (۱۳۹۹) روایی به روش تحلیل عاملی تاییدی و همسانی درونی به شیوه آلفای کرونباخ برای کل مقیاس $.88$ محاسبه شد و ضربی آلفای کرونباخ برای پنج خرده مقیاس جهت‌گیری مثبت، حل منطقی مساله، جهت‌گیری منفی، سبک برانگیختگی، و سبک اجتنابی به ترتیب $.61$ ، $.67$ ، $.71$ ، $.74$ و $.74$ به دست آمد. در پژوهش حاضر روایی پرسشنامه به روش ضربی آلفای کرونباخ $.90$ به دست آمد.

پرسشنامه نگرش به رفتارهای بزهکارانه (ADB): این پرسشنامه ۲۸ ماده‌ای با هدف سنجش نگرش به رفتارهای بزهکارانه توسط وحید فضلی در سال ۱۳۸۹ برای نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال تهیه شده است و براساس لیکرت ۴ عامل (۱ تا ۴) نمره‌گذاری می‌شود. جهت حصول اطمینان از پایایی و روایی پرسشنامه، عبارات و طیف مورد استفاده برای پاسخ به افراد صاحب‌نظر در رابطه با موضوع مورد مطالعه ارائه گردید و بر روایی آن صحه گذاشته شد. پرسشنامه در پژوهش حسینی دولت آبادی و همکاران (۱۳۹۲) به روش آلفای کرونباخ برای رفتارهای بزهکارانه $.77$ ، نگرش منفی به بزهکاری $.83$ و نگرش مثبت به بزهکاری $.86$ به دست آمد. در پژوهش خان‌محمدی (۱۳۹۹) نتایج بررسی همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ بر روی 200 نفر از دانش‌آموزان $.73$ محاسبه شده است. در پژوهش حاضر روایی پرسشنامه به روش ضربی آلفای کرونباخ $.88$ به دست آمد.

پروتکل مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک: ساختار جلسات بر اساس پروتکل لینهان^۵ (۲۰۱۴) است که توسط آستانه و همکاران (۱۳۹۹) تحت عنوان مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک استفاده شده است؛ این جلسات به صورت گروهی در ۱۲ جلسه 60 دقیقه‌ای، هر هفته دو جلسه برگزار گردید که شرح جلسات در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. خلاصه جلسات مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک لینهان (۲۰۱۴)

جلسات	رئوس محتوای جلسات
اول	خلاصه‌ای از علل برگزاری جلسات و هدف‌گذاری، شناخت بزهکاری، بررسی علل بزهکاری
دوم	مروری بر رفتار درمانی دیالکتیکی، تاریخچه آن و علت تاثیرگذاری آن بر حل مساله اجتماعی، نحوه پذیرش و تغییر مشکلات، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف
سوم	مرور جلسات قبل و بررسی انجام تکلیف؛ آموزش اصول کلی مهارت‌های تحمل فشار روانی در رویکرد رفتار درمانی دیالکتیکی و مهارت‌های پذیرش واقع گرایانه، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف
چهارم	مرور جلسات قبل و بررسی انجام تکلیف؛ بررسی زنگیره فکرها، احساس‌ها و رفتارها در موقعیت‌های چالش برانگیز، واقعیت آزمایی و عیارسنجی ارزش‌ها، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف
پنجم	مرور جلسات قبل و بررسی انجام تکلیف؛ راهبردهای آرام‌سازی یا خود آرام‌شخشی، بررسی فعالیت‌های مربوط به بارش فکری در مهارت حل مساله، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف
ششم	مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ آموزش اصول مهارت‌های تنظیم هیجان در رویکرد رفتار درمانی دیالکتیکی، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف

1 Social Problem Solving Questionnaire

2 D'zurilla

3 Cassidy & Lang

4 Attitude towards delinquent behaviors questionnaire

5 Linehan

مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ بررسی افکار و هیجانات، و مرتبط ساختن اعمال با هیجانات، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف	هفتم
مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ آموزش اصول مهارت‌های میان فردی در رفتاردرمانی دیالکتیکی، تمرین خودستنجی (مشکل در نه گفتن...)، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف	هشتم
مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ بررسی شناسایی نیازها و اهداف خود، تمرین مربوط به مراحل برآوردن نیازهای خود در تعاملات بین‌فردی، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف	نهم
مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ کنترل استرس با استفاده از مهارت‌های رفتاردرمانی دیالکتیکی، مهارت خودمراقبتی برای کاهش آسیب‌پذیری در برابر استرس، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف	دهم
مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ به کار بردن مجموعه مهارت‌های رفتاردرمانی دیالکتیکی برای حل مساله اجتماعی، دریافت بازخورد و ارائه تکالیف	یازدهم
مرور مباحث جلسه قبل و بررسی انجام تکلیف؛ به کار بردن مجموعه مهارت‌های رفتاردرمانی دیالکتیکی برای حل مساله اجتماعی، چگونگی تعمیم مهارت‌ها به خارج از جلسه درمان، جمع‌بندی و مرور جلسات؛ اجرای پس‌آزمون	دوازدهم

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناسختی نشان داد که در این مطالعه ۳۰ نوجوان پسر در دو گروه آزمایش و گواه مورد مطالعه قرار گرفتند. بر اساس یافته‌ها میانگین و انحراف معیار سن گروه آزمایش و گواه به ترتیب 16.3 ± 2.4 و 16.4 ± 1.4 بود. همچنین میانگین مدت زمان اقامت در کانون اصلاح و تربیت برای گروه‌های آزمایش و گواه به ترتیب 2.8 ± 1.7 و 2.6 ± 1.9 بود. میانگین و انحراف معیار متغیرها و نتایج آزمون شاپیرو-ولیک در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در گروه‌های مورد مطالعه و نتایج آزمون شاپیرو-ولیک

متغیر	گروه	مرحله	میانگین	انحراف معیار	آماره Z	معنی‌داری
حل مساله اجتماعی	آزمایش	پیش‌آزمون	۷۳/۴	۱۹/۲۸	۰/۹۵۸	۰/۲۷۷
	پس‌آزمون	۷۵/۵۱	۲۲/۹۳	۰/۹۶۹	۰/۵۱۱	
	گواه	۷۳/۷۳	۱۹/۳۳	۰/۹۵۳	۰/۲۰۳	
	آزمایش	پیش‌آزمون	۷۲/۷	۱۹/۵۲	۰/۹۳۲	۰/۰۵۶
	آزمایش	پیش‌آزمون	۷۲/۴۹	۱۰/۸۹	۰/۹۴۴	۰/۱۱۶
	پس‌آزمون	۷۳/۷۳	۱۰/۴۵	۰/۹۵۶	۰/۲۴۷	
	گواه	پیش‌آزمون	۷۳/۳۴	۹/۹۸	۰/۹۵۱	۰/۲۱۳
	پس‌آزمون	۷۱/۶۱	۹/۸۴	۰/۹۸۳	۰/۸۲۰	

در جدول ۲ میانگین متغیرهای پژوهش در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون برای گروه آزمایش و گواه گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد که بین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایش تفاوت دیده می‌شود که در ادامه به منظور بررسی معناداری این تفاوت‌ها از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده می‌شود. برای بررسی فرض نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون شاپیرو-ولیک استفاده شد و نتایج حاکی از نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بود. بنابراین فرض نرمال بودن توزیع متغیرها برقرار است. نتایج بررسی مفروضه همگنی شبیه رگرسیون برای متغیرهای پژوهش در گروه آزمایش و گواه نشان داد که آماره F معنادار نیست ($P > 0.05$). همچنین برای بررسی همگنی واریانس‌های گروه‌های آزمایش و گواه در پس‌آزمون متغیرهای پژوهش از آزمون لوین استفاده شد و نتایج نشان داد که واریانس‌های متغیر وابسته در گروه‌های آزمایش و گواه برابر بود (حل مساله اجتماعی، $F = 0.549$, $P = 0.465$). نگرش به بزهکاری، $F = 0.223$, $P = 0.641$. نتایج مفروضه همگنی ماتریس‌های واریانس_کوواریانس_آزمون (M-Box) حاکی از عدم تفاوت بین واریانس متغیرها است ($P = 0.212$, $F = 2.726$, $M-Box = 9.428$). بنابراین تحلیل کوواریانس چندمتغیره مانع ندارد.

اثریخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار
The Effectiveness of Skills Training Based on Dialectical Behavior Therapy on Social Problem Solving and Attitude ...

جدول ۳. نتایج مربوط به شاخص‌های اعتباری تحلیل کوواریانس چندمتغیری متغیرهای پژوهش

اثر	شاخص‌های اعتباری	ارزش	F	فرضیه df	خطا df	معناداری	ضریب اتا	توان آماری
	اثر پیلایی	.۰/۷۱۱	۱۲/۹۲۰	۲	۲۱	.۰/۰۰۱	.۰/۷۱۱	۱
	لامبدایی ویلکر	.۰/۲۸۹	۱۲/۹۲۰	۲	۲۱	.۰/۰۰۱	.۰/۷۱۱	۱
گروه	اثر هتلینگ	.۲/۴۶۱	۱۲/۹۲۰	۲	۲۱	.۰/۰۰۱	.۰/۷۱۱	۱
	بزرگترین ریشه خطأ	.۲/۴۶۱	۱۲/۹۲۰	۲	۲۱	.۰/۰۰۱	.۰/۷۱۱	۱

نتایج شاخص‌های اعتباری تحلیل کوواریانس چندمتغیری، نشان داد که اثر گروه بر ترکیب متغیرها ($F=12/920$, $P<0/01$) = لامبدایی ویلکر) معنی دار بود. مجدور اتا نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه با توجه به متغیرهای وابسته معنی دار بود. در ادامه نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای متغیرهای پژوهش ارائه شد است.

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای متغیرهای پژوهش

منبع	متغیر	مجموع مجذورات	درجه‌آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی داری	ضریب اتا	توان آماری
	حل مساله اجتماعی	۲۹۱۴/۹۸	۱	۲۹۱۴/۹۸	۳۸/۵۹	.۰/۰۰۱	.۰/۵۱	۱
پیش‌آزمون	نگرش به بزهکاری	۲۴۵۶/۶۷	۱	۲۴۵۶/۶۷	۴۹/۲۸	.۰/۰۰۱	.۰/۴۴	۱
	حل مساله اجتماعی	۹۴/۱۱	۲	۹۴/۱۱	۲۸/۶۰	.۰/۰۰۱	.۰/۴۰	۱
گروه	نگرش به بزهکاری	۴۹/۴۳	۲	۴۹/۴۳	۱۴/۵۱	.۰/۰۰۱	.۰/۳۲	۱
	حل مساله اجتماعی	۱۴۸۶/۳۳	۲۴	۱۴۸۶/۳۳	۶۱/۹۳			
خطأ	نگرش به بزهکاری	۳۵۹۹/۸۴	۲۴	۳۵۹۹/۸۴	۱۴۹/۹۹			

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که بین دو گروه آزمایش و گواه در متغیرهای حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری تفاوت معنی داری وجود دارد. مجدور اتا بیانگر این است که تفاوت بین دو گروه به ترتیب برای متغیر حل مساله اجتماعی ($F=28/60$, $P=0/001$) و نگرش به بزهکاری ($F=14/51$, $P=0/001$) است. بدین معنا که مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر افزایش حل مساله اجتماعی و بهبود نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار تاثیر گذار است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین اثریخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک منجر به بهبود حل مساله اجتماعی نوجوانان بزهکار می‌شود. این یافته با نتایج مطالعات عزیزی و همکاران (۱۴۰۲)، غفاری چراتی و همکاران (۱۴۰۱)، حاجی علیزاده و همکاران (۱۳۹۶)، فیلیپس (۲۰۲۱) و میشاپیل و همکاران (۲۰۲۰) همسو بود. این یافته اینگونه تبیین می‌شود که مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک به گونه‌ای طراحی شده است که می‌تواند با آموزش چهار دسته مهارت (تحمل آشفتگی، توجه‌آگاهی، نظامیکی هیجانی و ارتباط مؤثر)، شدت هیجان‌ها را کاهش دهد و در موقع بحرانی، تعادل هیجانی را حفظ کند (فیلیپس، ۲۰۲۱)، همچنین این رویکرد درمانی توافقی حل مساله اجتماعی را افزایش می‌دهد و اعتماد به نفس را نیز بهبود می‌بخشد که همه این موارد می‌تواند موجب گردد کیفیت روابط اجتماعی نوجوانان بزهکار ارتقاء یابد و در نتیجه نوجوانان در روابط خود با اطرافیان حمایت اجتماعی بیشتری را دریافت نمایند. همچنین به نظر می‌رسد که مهارت‌های تنظیم هیجانی، با تنظیم حالت هیجانی آشفته‌ساز، باعث شده تا افراد در تعارض‌های بین‌فرديشان، احساس‌های خود را بدون این که واکنش منفی و مخربی از خود نشان دهند، ابراز کنند (میاشیل و همکاران،

۲۰۲۰). از طرفی مهارت‌آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک، با افزایش توانمندی‌های نوجوانان از طریق افزایش انگیزش، اطمینان از تعمیم درمان به محیط‌های واقعی و کمک به کاربرد این مهارت‌ها در محیط‌های گوناگون، گسترش شبکه‌های حرفه‌ای و اجتماعی و همچنین افزایش توانمندی‌ها مسیر جدیدی را در مهارت حل مساله اجتماعی فراهم نموده است (غفاری چراتی و همکاران، ۱۴۰۱). آموزش چگونه اندیشیدن و نه به چه اندیشیدن در مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک به نوجوانان کمک می‌کند تا بتوانند در مواجهه با مسائل درون‌فردي و میان‌فردي به راه حل‌های مختلف بینديشند و بهترین راه حل را اتخاذ نمایند تا توانایي فکر کردن و کنترل هيجاني برایشان ميسير شود، باعث افزایش توان و بهبود در جهت‌گيری مثبت و سبك حل مسئله منطقی و باعث کاهش کاربست جهت‌گيری منفي، سبك‌های حل مسئله، اجتنابي و تکانشی شده است و در نهايى از بدکارکرد روانی و اجتماعی پيشگيری نموده تا نوجوانان در جهت کاهش جهت‌گيری منفي، رفتارهای مشكل‌ساز هيچاني و اجتنابي بين‌فردي عمل نمایند (عزيزى و همکاران، ۱۴۰۲).

همچنین يافته‌های پژوهش نشان داد مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک منجر به بهبود نگرش به بزهکاري نوجوانان بزهکار می‌شود. اين يافته با نتایج مطالعات صمدی و همکاران (۱۴۰۲)، دماونديان و همکاران (۱۴۰۱)، عدليه و همکاران (۱۴۰۷)، فليس چاکر و همکاران (۲۰۲۱) و دالنيك و همکاران (۲۰۲۱) همسو بود. اين يافته اينگونه تبيين می‌شود که مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک می‌تواند در کاهش نگرش منفي فرد نسبت به بزهکاري در سنين بالاتر مؤثر باشد و به گونه درست، برخورد با مشكلات به نحو سازنده به صورت مستقيم نگاه و جهان‌بینی فرد را نسبت به محیط پيرامون خود دچار تغيير می‌کند، يادگيری نحوه درست حل مشكلات نه تنها نگرش فرد را نسبت محيط خود مثبت خواهد کرد بلکه نگرش او نسبت به افراد پيرامون خود و نگرش او نسبت به خودش را نيز مثبت می‌کند (DMAONDIAN و همکاران، ۱۴۰۱)، رفتار درمانی دیالکتیک و مهارت‌هایي که در طول اين برنامه به شركت‌كنندگان آموزش داده می‌شود (به ویژه مهارت‌های تنظيم هيچاني و ذهن‌آگاهی)، قادر است کارکردهای درون‌فردي (تقويت منفي خودکار و تقويت مثبت خودکار) و بين‌فردي (تقويت منفي اجتماعي و تقويت مثبت اجتماعي) رفتارهای بزهکارانه را در نوجوانان بزهکار کاهش دهد و منجر شود نوجوانان به جاي درگير شدن در مشكلات و تكرار راهكارهای ناسازگار، به دنبال راه حل‌های مفيد و اثرگذارتر باشند و در صدد افزایش قابلیت‌های خود برای کنترل مناسب تنش‌ها و انتخاب راهكارهای مناسب برای حل مشكلاتشان برآيند و سازگارتر شوند (فليس چاکر و همکاران، ۲۰۲۱).

در مجموع و به طور کلي يافته‌های پژوهش نشان داد که مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر تقويت حل مساله اجتماعي و بهبود نگرش به بزهکاري نوجوانان بزهکار موثر می‌باشد. لذا اين درمان با آموزش اين مهارت‌ها می‌تواند ضمن حمایت از روابط ميان نوجوانان با يكديگر، به آنها کمک می‌کند که به صورت محترمانه اى روابط را در طول زمان ادامه دهند و در جهت بهبود اصلاح رفتارهای خود اقدام کنند که مجموعه اين عوامل باعث اثربخشی اين درمان مي‌گردد.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایي بود، از جمله می‌توان به روش نمونه‌گيری هدفمند و حجم پايان نمونه اشاره کرد. بنابراین پيشنهاد می‌شود به منظور افزایش قدرت تعمیم‌پذیری در پژوهش‌های آتی از روش‌های نمونه‌گيری تصادفي و حجم نمونه بالاتر استفاده شود. به دليل محدوديت زمانی، پيگيري نتایج محدود نبود و مشخص نيسیت تأثيرات مهارت‌آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک در بلندمدت چگونه است. پيشنهاد می‌شود از اجرای دوره پيگيري برای دستيابي به اندازه اثر واقعي برناشي استفاده شود. به دليل مختصر و کوتاه مدت بودن مهارت‌آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک و همچنین تأثيرگذاري بالاي اين روبيکرد، به مربيان پرورشي و افرادي که در زمينه تربيتي با نوجوانان بزهکار فعالیت دارند، پيشنهاد می‌شود برای کمک به رشد مناسب نوجوانان بزهکار از نتایج اين پژوهش استفاده کنند.

منابع

آستانه، ر.، ميرزايان، ب. و حسن زاده، ر. (۱۳۹۹). اثربخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیکی بر ترس از ارزیابی منفي و مهارت‌های ارتباطی نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعي. *مجله سلامت اجتماعي*, ۳(۸)، ۳۷۰-۳۵۹.

<https://doi.org/10.22037/ch.v8i3.31227>

پورقابان گورابي، ف.، باباخانی، ن. و لطفی کاشانی، ف. (۱۴۰۰). تأثير آموزش مهارت حل مسئله اجتماعي بر عملکرد تحصيلي و مشكلات عاطفي رفتاري دروني ساري شده و بروني ساري شده دانشآموzan ابتدائي. *فصلنامه روان شناسی تربيتي*, ۱۷(۵۹)، ۲۵۱-۲۱۳.

<https://doi.org/10.22054/jep.2021.57638.3231>

اثربخشی مهارت آموزی مبتنی بر رفتار درمانی دیالکتیک بر حل مساله اجتماعی و نگرش به بزهکاری نوجوانان بزهکار
The Effectiveness of Skills Training Based on Dialectical Behavior Therapy on Social Problem Solving and Attitude ...

- حسینی دولت‌آبادی، ف.، سعادت، س. و قاسمی جوبنی، ر. (۱۳۹۲). رابطه بین سبک‌های فرزندپروری، خود کارآمدی و نگرش به بزهکاری در دانش‌آموزان دبیرستانی. پژوهشنامه حقوق کیفری، ۴(۲)، ۶۷-۸۸.
https://jol.guilan.ac.ir/article_634.html
- حاجی علیزاده، ک. و نوری زاده، ب. (۱۳۹۶). بررسی اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیک بر کاهش اضطراب و بهبود عملکرد اجتماعی بیماران مبتلا به دیابت. مجله دیابت و متابولیسم ایران، ۱۷(۳)، ۱۳۰-۱۳۸.
[URL: http://ijdld.tums.ac.ir/article-1-5599-fa.html](http://ijdld.tums.ac.ir/article-1-5599-fa.html)
- خان محمدی مجندی، ر. (۱۳۹۹). رابطه انسجام خانواده و توانایی حل مسئله با نگرش به رفتارهای بزهکارانه در نوجوانان دختر. رویش روان‌شناسی، ۱(۱)، ۸۸-۸۱.
[URL: http://frooyesh.ir/article-1474-fa.html](http://frooyesh.ir/article-1474-fa.html)
- دماوندیان، ا.، گلشنی، ف.، صفاری نیا، م. و باقداساریانس، آ. (۱۴۰۱). بررسی اثربخشی درمان مبتنی بر شفقت بر پرخاشگری، رفتارهای خودآسیب‌ران و خودتنظیمی هیجانی نوجوانان بزهکار. مجله علوم روان‌شناسی، ۲۱(۱۱۲)، ۷۹۷-۸۱۸.
[URL: http://psychologicalscience.ir/article-1-4633-fa.html](http://psychologicalscience.ir/article-1-4633-fa.html)
- صمدی، ف.، بحرینیان، ع.، رازجویان، ک. و شهابی زاده، ف. (۱۴۰۲). اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیکی بر پرخاشگری، خودانتقادی و رفتارهای خودآسیب رسان نوجوانان ۱۲-۱۸ سال مبتلا به اختلال دوقطبی. رویش روان‌شناسی، ۱۲(۳)، ۵۵-۶۶.
[URL: http://frooyesh.ir/article-1-4633-fa.html](http://frooyesh.ir/article-1-4633-fa.html)
- عرب‌زاده، ا.، نعمتی، م.، ترکمان‌منش، ا. و فرامرزی، ف. (۱۴۰۰). اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیکی بر افزایش شفقت خود و بهزیستی ذهنی و کاهش فشارخون افراد وابسته به مواد. فصلنامه علمی‌اعتباد‌پژوهی، ۱۵(۲)، ۲۶۱-۲۸۸.
[URL: http://etiadpajohi.ir/article-1-2578-fa.html](http://etiadpajohi.ir/article-1-2578-fa.html)
- عزیزی، م. و زارعی، ا. (۱۴۰۲). اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیکی بر ضرب و جرح خویشن و تحمل پریشانی در نوجوانان با سایه رفتارهای خودآسیب رسان. دست‌آوردهای روان‌شناسی، ۳۰(۱)، ۱۴۵-۱۶۲.
[doi: 10.22055/psy.2022.38177.2726](https://doi.org/10.22055/psy.2022.38177.2726)
- عدیله، ر.، رفیعی، م. و شناور، آ. (۱۳۹۷). اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیکی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دوره متوسطه اول شهر شیراز. فصلنامه پیام فرهیختگان، ۳(۱۲)، ۶۳-۷۶.
<https://www.hfj.ir>
- غفاری چراتی، م.، محمدی‌پور، م. و عزیزی، ع. (۱۴۰۱). اثربخشی رفتار درمانی دیالکتیک بر دشواری تنظیم هیجانی و پرخاشگری نوجوانان دخترداری علایم افسردگی. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۶(۴)، ۳۹۲-۴۰۲.
<https://sid.ir/paper/1117066/fa>
- فایضی، ن.، نجفی، ح.، کرمدوست، آ.، حبیبی، ی. و محمدی، ع. (۱۴۰۰). پیش‌بینی نگرش مثبت به بزهکاری بر اساس خود دلسوزی، هوش معنوی و خود آگاهی شناختی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۰(۳)، ۱۱۸-۱۰۳.
[doi: 10.22098/jsp.2021.1250](https://doi.org/10.22098/jsp.2021.1250)
- فضلی، و. (۱۳۸۹). بررسی رابطه شیوه‌های تربیتی والدین و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در بین نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال شهر تهران. فصلنامه علمی ترویجی پیشگیری از جرم، ۴(۵)، ۱۱۲-۷۹.
<https://www.noormags.ir>
- قربانی، ع. و یازلولو، س. (۱۴۰۰). مدل یافی معادلات ساختاری سبک‌های هویت‌پایی و خودکارآمدی با نگرش به بزهکاری در دانش‌آموزان. جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۷(۱)، ۱۱-۱۴.
<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.244678>
- کردی حاجی، آ.، حاجی تبار فیروزجایی، ح. و کلانتری، ک. (۱۴۰۱). عوامل خطرآفرین و پیشگیری‌کننده از بزهکاری کودکان و نوجوانان از دیدگاه قضات، مددکاران اجتماعی و مدیران مدارس. رفاه اجتماعی، ۲۲(۸۴)، ۲۶۵-۲۲۹.
[URL: http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3742-fa.html](http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3742-fa.html)
- لینهان، م. (۱۴۰۲). کتاب راهنمای مهارت آموزی رفتار درمانی دیالکتیکی. ترجمه خدیجه علوی، انتشارات ارجمند.
- مخبری، ع.، درtag، ف. و دره کردی، ع. (۱۳۹۰). بررسی شاخص‌های روان‌سنجی و هنجاریابی پرسشنامه توانایی حل مسئله اجتماعی. فصلنامه اندازه گیری تربیتی، ۱(۴)، ۲۱-۱. https://jem.atu.ac.ir/article_2665.html
- محمدزاده، ع.، رضایی، ا. و رستمی، ل. (۱۳۹۹). رابطه صفات پاراؤنی و اسکیزوتوایپی با اضطراب اجتماعی و حل مسئله اجتماعی در بین دانشجویان. مجله علوم روان‌شناسی، ۱۹(۹۲)، ۹۹۱-۹۹۰.
[URL: https://doi.org/10.22034/psychologicalscience.ir.article-1-424-fa.html](https://doi.org/10.22034/psychologicalscience.ir.article-1-424-fa.html)
- مرادی کلارده، پ. و بشرپور، س. (۱۴۰۱). پیش‌بینی کنترل خشم و نگرش مثبت به بزهکاری با توجه به مولفه‌های الگوی ترکیبی سرشت‌های عاطفی - هیجانی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۲۳(۴)، ۹۵-۸۴.
[JSRP.2020.1898455.2423/10.30486](https://doi.org/10.22034/JSRP.2020.1898455.2423)
- Chang, E. C., Tian, W., Jiang, X., Yi, S., Liub, J., Bai, Y., Liu, C., Luo, X., Wang, W., Chang, O. D., Li, M., & Hirsch, J. K. (2020). Loneliness, social problem solving, and negative affective symptoms: Negative problem orientation as a key mechanism. *Personality and Individual Differences*, 167(1), 10-17. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110235>
- Choi, J., Yun, I., & Lee, J. (2022). Television watching as a routine activity: New evidence involving the relationship between television watching and delinquency. *Children and Youth Services Review*, 142(11), 106-115. [DOI: 10.1016/j.childyouth.2022.106650](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106650)
- Cohen, J., Norona, J., Yadavia, J., & Borsari, B. (2021). Affirmative dialectical behavior therapy skills training with sexual minority veterans. *Cognitive and Behavioral Practice*, 28(1), 77-91. <https://doi.org/10.1016/j.cbpra.2020.05.008>
- D'zurilla, T. J., Chang, E. C., & Sanna, L. J. (2002). Self-esteem and social problem solving as predictors of aggression in college students. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22(4), 424-440. [DOI: 10.1521/jscp.22.4.424.22897](https://doi.org/10.1521/jscp.22.4.424.22897)

- Dallnic, A., Smith, S., Brank, E., & Penfield, R. (2021). Classroombased Cognitive-behavioral Intervention to Prevent Aggression: Efficiency and Social Validity. *Journal of School Psychology*, 44(1), 123-139. [DOI: 10.1016/j.jsp.2006.01.005](https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.01.005)
- Flynn, D., Kells, M., & Joyce, M. (2021). Dialectical behaviour therapy: Implementation of an evidence - based intervention for borderline personality disorder in public health systems. *Current Opinion in Psychology*, 37(1), 152-157. [DOI: 10.1016/j.copsyc.2021.01.002](https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.01.002)
- Fleischhaker, C., Bohme, R., Sixt, B., Bruck, C., Schneider, C., & Schulz, E. (2021). Dialectical Behavioral Therapy for adolescents (DBT-A): a clinical Trial for Patients with suicidal and self-injurious Behavior and Borderline Symptoms with a one-year Follow-up. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 5(1), 175-188. [DOI: 10.1186/1753-2000-5-3](https://doi.org/10.1186/1753-2000-5-3)
- Jones, M., Shurtliff, T., & Gerlinger, J. (2022). Racial differences in the effects of early adverse childhood experiences on adolescent delinquency: The role of middle childhood mechanisms. *Journal of Criminal Justice*, 82(11), 197-120. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2022.101977>
- Kim, H. E., & Yeo, J. H. (2017). Impact of sexual attitude and marital intimacy on sexual satisfaction in pregnant couples: An application of the actor -partner interdependence model. *Korean Journal of Women Health Nursing*, 23(3), 18-29. [DOI: 10.1002/psp.579](https://doi.org/10.1002/psp.579)
- Murray, A., Mirman, J., Carter, L., & Eisner, M. (2021). Individual and developmental differences in delinquency: Can they be explained by adolescent risk-taking models. *Developmental Review*, 62(10), 98-115. [doi: 10.1007/s10964-021-01433-z](https://doi.org/10.1007/s10964-021-01433-z)
- Mercan, N., & Uysal, B. (2023). The relationship of social media addiction with interpersonal problem-solving and personality traits in university students. *Archives of Psychiatric Nursing*, 43(4), 50-56. [DOI: 10.1016/j.apnu.2022.12.025](https://doi.org/10.1016/j.apnu.2022.12.025)
- Mitchell, R., Roberts, R., Bartsch, D. & Sullivan, T. (2020). Changes in mindfulness facets in a dialectical behavior therapy skills training group program for borderline personality disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 75(6), 958-969. [DOI: 10.1002/jclp.22744](https://doi.org/10.1002/jclp.22744)
- Phillips, J. (2021). *Relentless innovation: what works, what doesn't--and what that means for your business*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Szoko, N. (2023). Adult Perceptions of Youths' Attitudes Toward Violence and Peer Delinquency and Youth-Reported Violence Experiences. *Journal of Adolescent Health*, 72(3), 107-118. [DOI: 10.1177/08862605211035882](https://doi.org/10.1177/08862605211035882)
- Wallace, L. (2023). Parenting practices and adolescent delinquency: COVID-19 impact in the United States. *Children and Youth Services Review*, 149(6), 679-686. [DOI: 10.1016/j.childyouth.2022.106791](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106791)
- Wang, C., Keilp, J., Galfalvy, H., Bridge, J., Sheftall, A., & Szanto, K. (2023). Entrapment and social problem-solving in suicidal behavior across the adult lifespan. *Journal of Affective Disorders*, 329(15), 176-183. [DOI: 10.1016/j.jad.2023.02.099](https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.02.099)
- Yoo, J. (2022). What shapes cyber delinquency in adolescents. A holistic and comparative analysis of cyber and traditional offline delinquencies. *Children and Youth Services Review*, 136(5), 644-656. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106445>

